NÅR VI SYNGER

EN ANTOLOGI OM SANGENS BETYDNING

Sangens Hus
Alle har en stemme

Når vi synger – en antologi om sangens betydning

Anne Agersnap, Lisbeth Smedegaard Andersen, Mads Bille, Lars Ole Bonde, Lea Wierød Borčak, Rasmus Skov Borring, Anne Odgaard Eyermann, Martin Lysholm Hornstrup, Claus Skjold Larsen, Esther M. Morgan-Ellis, Elsebeth Gerner Nielsen, Bertel Nygaard, Lasse Skovgaard og Anne Tetens.

1. udgave, 1. oplag, 2025
© Sangens Hus og forfatterne

Redaktion:
Lea Wierød Borčak, Mette Johnsen Elbeck, Elsebeth Gerner Nielsen og Mette Thue, alle fra Sangens Hus og Videncenter for Sang.

Omslag og grafisk tilrettelæggelse:
Janus Engelbrecht, Sangens Hus

Forsiden illustrerer et mønster, som dannes fx i sandkorn, når de ligger på en plade, der sættes i svingninger af lyd. Forskellige frekvenser skaber forskellige mønstre – som når sang skaber forskellige virkninger i os.

Kapitel 13 er oversat af Noa Kjærsgaard Hansen

Tryk:
JYPA

Miljømærket tryksag 5041 0826

CO2 KOMPENSERET TRYKSAG

Alle rettigheder forbeholdes.

Kopiering fra denne bog kan kun findes sted på de institutioner, der har indgået aftale med Copydan, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer.

ISBN 978-87-973408-3-7

Udgiver:
Sangens Hus
Nørregade 7D
7400 Herning
www.sangenshus.dk

Indhold

Forord 7
Marianne Jelved

Indledning 9

OPRINDELSE:
På syngende grund 15
Claus Skjold Larsen

FÆLLESSKAB:
Fra hver-for-sig-fund til sam-fund 27
Elsebeth Gerner Nielsen

HVERDAGEN:
Sang under brusebad 41
Anne Odgård Eyermann

KORSANG:
Et talentmiljø i provinsen 53
Mads Bille

SUNDHED:
Sangens betydning for sundhed og trivsel 65
Lasse Skovgaard

TRIVSEL:
Sang og sundhed i indskolingen 93
Anne Tetens og Lars Ole Bonde

BÆREDYGTIGHED:
Sange er drømmenes sprog 107
Lisbeth Smedegaard Andersen

HÅB:
Mellem drøm, forventning og håb 119
Bertel Nygaard

FOLKEOPLYSNING:
Fællessang som folkeoplysning 133
Rasmus Skov Borring

TRADITION:
Fællessang – et selvfølgeligt eller et særegent ritual? 145
Anne Agersnap

FÆLLESSANG:
»Godhedsdiskurs« og eksklusion i dansk fællessangskultur ... 159
Lea Wierød Borčak

MANGFOLDIGHED:
Sangfoldighed 171
Martin Lysholm Hornstrup

TEKNOLOGI:
Adskilt af tid og rum, men forenet i sang:
Fællessang og medier 185
Esther M. Morgan-Ellis og Lea Wierød Borčak

EFTERORD:
Sangens betydning i mit univers 199
Bertel Haarder

Om forfatterne 205

Et talentmiljø i provinsen

Af Mads Bille, organist ved Arnborg og Fasterholt kirker samt tidligere leder af Den Jyske Sangskole og Herning Operafestival

Kapitlet handler om baggrunden for etableringen af et talentmiljø. Kapitlet behandler ikke det politiske og strategiske arbejde forbundet med etableringen af Den Jyske Sangskole, men fokuserer i stedet på inspirationskilder og de visioner, som ligger bag etableringen af miljøet.

Fodbold eller korsang?

Da jeg for mange år siden etablerede mit første kirkekor ved en kirke ude på Djursland, gik der ikke lang tid, før jeg opdagede, at korsangerne med jævne mellemrum meldte afbud til søndagsgudstjenesten, fordi de skulle spille kamp mod et andet fodboldhold. De var ikke forlegne over at melde afbud. Det var klart for pigerne, at det var afgørende vigtigt at vinde søndagens kamp. Det var nødvendigt, at alle ydede sit, og det mindste man kunne gøre, var at møde op. I begyndelsen var jeg bare irriteret. Jeg skældte pigerne ud, jeg prøvede at latterliggøre fodbold, jeg prøvede at forklare dem, at fodbold kunne være skadeligt for hjernen, og at det var langt mindre farligt at synge til gudstjeneste i Ørsted Kirke. Pigerne var ligeglade.

Da jeg på den måde gang på gang havde tabt kampen om korsangernes opmærksomhed, begyndte jeg at reflektere over forskellen på de to aktiviteter. Jeg så, at når lille Hugo fra første losser til en

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025

bold, var han på vej et sted hen. Der var en klar vej at gå fra lilleputspillerens første møde med bolden over et nøje orkestreret forløb, tilrettelagt af Dansk Boldspil Union (DBU) med turneringer og ungdomshold (U14, U15 osv.) med meget klare forventninger til hvert niveau. I sidste instans var vejen gjort klar hele vejen over Landsholdet, opkøb til danske eller udenlandske klubber op til Superligaen med international berømmelse, milliardlønninger til de bedste og en bisværm af smukke kvinder, som ønskede at komme helt tæt på. Jeg så, at lille Hugo med sit første spark var indtrådt i en mytologi befolket med helte og forbilleder, med store klubber og små klubber, som alle er forbundet i et forståeligt netværk og først og fremmest en klar vej at gå. Hvis Hugo udviste blot en smule talent, fulgte familien med. Forældrene ville køre Hugo rundt i hele landet. Weekenderne ville være komplet overtaget af transport, kampe og raseri over idiotiske dommere. Det store »something to talk about« var på plads ved middagsbordet.

Hvor stod jeg selv med mit lille kirkekor? Her var der kun mig og en flok piger, som havde sagt ja til at synge med i et kirkekor. Hverken børn eller forældre, eller andre i øvrigt, så eller hørte noget som helst for sig ved tanken om et kirkekor. Der var ingen mytologi, ingen forhåndsviden, ingen drømme, ingen retning, ingen forbilleder og ingen forventninger. Et par af korpigerne snakkede uafladeligt om lønforhøjelse og kunne ikke koncentrere sig under prøverne. Jeg lod alle pigerne synge solo for mig. De urolige piger havde ikke megen stemmepragt, så jeg fyrede dem. Det skabte et bemærkelsesværdigt fokus blandt de resterende piger, og i de kommende år udvidede vi stille og roligt koret og fik skabt et godt miljø. Vi sang til gudstjenester, øvede en del, tog på kortur til Anholt, etablerede et voksenkor af forældre og sangglade mennesker fra området, lavede sjove fælles koncerter og holdt et par store totalfester på Hotel Ørsted Kro for at skaffe penge til korarbejdet.

Da jeg forlod Ørsted Kirke, gik der kun få år, før koret var forsvundet. Det forløb så jeg gentage sig flere gange, når jeg kom til et nyt sted og oprettede et kor. Mine kor eksisterede kun i kraft af min energi og mit nærvær. Mine kor var dybest set forankret i den

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025

blå himmel og var netop blot »mine kor«. Da jeg flere år senere blev dirigent for Herning Kirkes Drengekor, oplevede jeg for første gang et kor, som var forankret i menighedsrådets ønske om at have et ambitiøst drenge- og mandskor tilknyttet kirken. Men vi befandt os stadigvæk på en meget lille ø med et ejerskab til koret, som var begrænset, når jeg sammenlignede med den lokale fodboldklub FC Midtjylland.

De engelske katedral- og collegekor

Jeg havde, inden jeg blev ansat ved Herning Kirke, arbejdet og studeret i England i flere omgange. Her havde jeg lært den Anglikanske katedral- og collegekortradition at kende. Som tyveårig blev jeg organist ved to kirker uden for London, og jeg modtog orgelundervisning ved domorganisten og »Master of the Choristers« Dr. Alan Wicks ved Canterbury Cathedral. Efter mine studier på Det Jyske Musikkonservatorium fik jeg undervisning i Westminster Abbey. Begge steder satte jeg mig grundigt ind i de berømte drenge- og mandskors historie, deres arbejdsopgaver, rekruttering, skoling, repertoire osv. Jeg oplevede en korpraksis, som var udsprunget, ja næsten dikteret af de anglikanske liturgier. Ikke mindst de daglige evensongstjenesters symbiose imellem liturgik (gudstjenestens rammer), de tekster, som var knyttet til hver enkelt tjeneste, og musikken. Især den dagligt afholdte aftensangstjeneste, »evensong«, gjorde indtryk på mig. Her synges hver dag en udsættelse af »Marias Lovsang« og »Simeons Lovsang«, »Magnificat« og »Nunc Dimittis« sammen med en række andre faste, sungne gudstjenesteled. Det betyder, at komponister gennem de sidste 4-500 år har skrevet musik til de samme tekstled og derved efterladt en arv, en musikalsk hilsen tilbage fra renæssancen, klassikken, romantikken og op til nu. Det samlede repertoire er imponerende, og det er smukt at se, hvordan store komponister, som fx Thomas Tallis, Edward Elgar, Benjamin Britten og mange flere, hver især har ydet deres musikalske bidrag til den stadigt voksende engelske kirkemusiktradition. Værker, som altid er skrevet med kendskab og indsigt i både gudstjenestesammenhængen og de musikalske begrænsninger og muligheder, som ligger indlejret i et

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025

drenge- og mandskor. Det har tidligt været klart, at gudstjenesterne stillede så store krav til koret, at man udbyggede en forlængelse af de middelalderlige klosterskoler til Singing Schools, så drengene kunne blive klædt på til at løfte den store opgave. Her var fra begyndelsen daglig undervisning i en række musikalske discipliner, to korprøver hver dag og daglige gudstjenester med krævende korisk udfoldelse. For nogle år siden sagde den engelske dirigent, nuværende organist og chef for koret ved Westminster Abbey, Andrew Nethsingha, til mig: »We are lucky this has been going on for so many years, for if we had to invent it now, it would have been impossible«.

De engelske drenge- og mandskor indskriver sig i en fortælling med rødder tilbage til Middelalderen og med en veldefineret rolle i Engelsk samfunds- og kulturliv. Hvis en ung mand søger job i en engelsk virksomhed, vil han aldrig undlade at fortælle, hvis han har været sanger i fx Kings College Choir, Cambridge. Der er en forventning om, at de høje kvalitetskrav, man helt som barn har været underlagt, og den daglige disciplin i børneårene, vil have en dannende påvirkning, som varer resten af livet.

I løbet af mine første år som leder af Herning Kirkes Drengekor sagde mine danske organistkolleger ofte til mig, at jeg skulle passe på ikke at tage for meget af børnenes tid. Børn nu om dage har utroligt mange ting, de skal passe, så hvis jeg ikke passede på, ville korsangerne forsvinde. Jeg besluttede mig for, at jeg som korleder ville gøre præcis det modsatte. Jeg ville være kræsen med, hvem jeg optog til korets forskole. Jeg ville stille store krav, og jeg ville bruge så meget af børnenes og de unge mandssangeres tid, som jeg overhovedet kunne. Jeg opdagede til min store glæde, at jo mere krævende jeg blev, desto mere loyale blev sangerne. Vi sang større værker ved gudstjenesterne. Vi lavede omkring 40 programmer til DRTV, »Før søndagen« – et program, der var tænkt som musikalsk optakt til søndagen. Vi sang en række små Mozart og Haydn-messer og arbejdede i det hele taget hårdt.

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025

Overgangsstemmer

I mine første år som drengekorsleder blev jeg gang på gang irriteret over teenagedrengene med overgangsstemmer. De kunne ikke koncentrere sig. De sang dårligt, fordi deres stemme var under ombygning, og drengene havde et massivt koncentrationsbesvær. Irritationen fortsatte, indtil jeg begyndte at reflektere over, at drengene faktisk blev i koret. De meldte sig ikke ud, selvom deres stemmepragt var skrumpet til omkring fem toner omgivet af strømmende varm luft. De må have mærket min irritation og min afmagt, og alligevel blev de i koret. Jeg forstod, at det at synge var blevet en del af deres identitet, og at de, når de sang med deres porøse mandsstemme, var på jagt efter deres mandsstemme som en central del af deres maskuline identitet. Jeg havde komplet overset, at de unge mænd, teenagere, faktisk elskede at synge det repertoire, jeg præsenterede dem for, og at de havde et brændende ønske om at lyde som mænd og synge den dybe del af partituret i de værker, de havde sunget som sopraner. Desuden var korsangerne i løbet af utallige timer sammen blevet hinandens bedste venner. De holdt timevis af korprøver, sang til gudstjenester, rejste på lange koncertrejser, indspillede både radio- og tv-programmer og blev undervejs rystet godt sammen, fordi alle på skift var under pres, og alle, i hver deres tempo og uden at tale meget om det, blev levende optaget af den musik, de sang. Jeg besluttede, at jeg ville lade dette tilsyneladende svageste led i koret blive til korets stærkeste led, og at jeg ville give de porøse unge mænd al den opmærksomhed og den skoling, de havde brug for.

Skolebesøg

En dag i august, hvor jeg var rundt på kommuneskolerne for at lede efter sangere til drengekorets forskole, besøgte jeg en tredjeklasse. Børnene »var ud over det hele« og benyttede mit besøg til at vælte rundt i lokalet, men jeg bemærkede en lille rundhovedet, sortøjet dreng, som fulgte omhyggeligt med i, hvad jeg lavede. Han sang smukt, så jeg spurgte ham, om han ville give mig sin mors telefonnummer (det var før, GDPR var blevet en ting). Han sagde, at hans

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025

mor var vagabond, så derfor kunne jeg ikke ringe til hende (det var før mobiltelefonernes tid).

Da jeg ringede til drengens far, forklarede han mig, at drengen ikke gad synge i kor. Han gad kun spille klaver. Jeg sagde til faderen, at han var ved at sige nej til noget, han ikke kendte noget til, så det endte med at drengen kom med i drengekorets forskole. Drengen blev glødende optaget af at synge og begyndte også hurtigt at spille klaver. Det samme skete for flere af de andre sangere i koret, og jeg blev efterhånden pinagtigt opmærksom på, at jeg stod med en kunstnerisk ambition og en uddannelses- og dannelsesopgave, jeg umuligt kunne løfte alene. Gang på gang mødte jeg sangtekniske udfordringer, jeg ikke kunne løse, eller jeg hørte et stemmepotentiale, som jeg ikke havde viden nok til for alvor at folde ud. Jeg mærkede hos drengene en nysgerrighed efter at kunne læse noder og i det hele taget efter at komme tættere på musikken. De unge sangere havde brug for meget mere, end jeg selv magtede og evnede at give dem.

Jeg var også frustreret over indstuderingstempoet. I England havde jeg oplevet drenge- og mandskorene synge store mængder af musik. De sang det tilsyneladende mere eller mindre fra bladet. Med mit eget kor havde jeg brugt ti måneder på at lære dem Händels »Messias«. Vi havde naturligvis sunget en række andre værker, men i ti måneder havde vi øvet på det samme musikstykke. Jeg var mig bevidst, at nogle af drengene spillede et instrument, og nogle af drengene havde gode sangstemmer. Det samlede musiske niveau var imidlertid meget spredt, og det musikalske fokus var også meget uensartet. I perioder følte jeg mig mere som en løvetæmmer eller en spejderfører, som skulle lege den store musik ind i hovedet på mine sangere, end jeg følte mig som en uddannet musiker, som skulle dirigere et ambitiøst kor. Jeg anede en uværdighed i ubalancen mellem min uddannelse og det fravær af grundlæggende musikalsk skoling, som mine sangere havde. Jeg syntes, det var synd for sangerne, synd for musikken og synd for mig. Den danske højmesse havde et musikalsk potentiale indbygget, som vi umuligt kunne indfri med en flok korsangere, som var så vilkårligt skolede. Verden var fuld af storslået, genial kormusik, og vi kunne kun overkomme at synge en

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025

smule af det. Mine korsangere fortjente at være klædt på til at løfte denne musik, træde ind i den, tage stilling til den og udføre den på et højt niveau. Jeg var træt af, at jeg flere gange hørte bemærkningen: »koret synger virkelig godt… når man tænker på, at de kommer fra Herning«. Det var rigtigt, men var det et vilkår? Var det provinsens vilkår at være dømt til dette ambitionsniveau, dette kunstneriske niveau? Kunne man i en provinsby som Herning for alvor stræbe efter et højt kunstnerisk niveau og et musikalsk miljø, hvor vi i fællesskab trådte ind i musikken?

Etableringen af Den Jyske Sangskole

I 1996 blev jeg inviteret til en drengekorsfestival, som præsenterede nogle af verdens mest berømte drenge- og mandskor, bl.a. Kings College koret fra Cambridge og Wiener Sänger Knaben. I præsentationsfolderen af de fremragende kor kunne jeg se, at alle korene uden undtagelse fik deres musikalske uddannelse på en sangskole. Jeg indså, at ledelsen og uddannelsen af et drenge- mandskor ikke var en opgave for en enkelt, overophedet korleder, men en opgave for en skole. Dirigenten blot var en enkelt blandt de ansatte, som i fællesskab gav børnene musikken som et fag og som skolede deres stemmer.

Med den erkendelse og med mine inspirationskilder fra fodboldverdenen og fra de engelske sangskoler stiftede vi i 1999 Den Jyske Sangskole som en selvejende institution. Året efter stiftede vi MidtVest Pigekor, så vi ikke kun skulle være talentmiljø for drenge og unge mænd, men også for piger og unge kvinder. Dorte Bille, min hustru, var i Sangskolens første 20 år leder af MidtVest Pigekor og pædagogisk leder af undervisningsindsatsen.

En klar vej at gå

Efterhånden som Den Jyske Sangskole tog form, opbyggede vi et talentmiljø med en klar vej at gå fra forskolen i drengekoret og i MidtVest Pigekor. Samtidig var det et talentmiljø med mange succesrige udgangsmuligheder og et nødvendighedens pres som forudsætning for talentarbejde. Hver enkelt sanger fik et flerårigt hørelæreforløb,

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025

de skulle spille klaver i mindst tre år, og de fik solosangsundervisning igennem 10 år. Dette forløb blev tilrettelagt, så hver enkelt sanger kunne læse noder og beherske sin sangstemme. I årenes løb blev uddannelsesforløbet mere præcist, og i omkring 2014 indførte vi muligheden for at søge i talentklasser i 7., 8. og 9. klasse. En gruppe af sangere fra vores to kor har hvert år søgt ind i talentklasserne, og mange af dem søger efterfølgende videre på det statsstøttede, konservatorieforberedende kursus, som hedder Musikalsk Grundkursus, MGK. På den måde har vi fået struktureret en stabil fødekæde af unge sangere og instrumentalister, som hvert år søger ind på et af landets musikkonservatorier. Mange af de unge sangere på Den Jyske Sangskole har ikke lyst til at være professionelle sangere, men de vil gerne have musikken som en levevej. Derfor søger flere af de unge mennesker fra gymnasiet videre til Musikinstituttet, til Musical Akademiet, nogle bliver logopæder og andre igen bliver AM'ere, skolelærere, efterskolelærere og andet, hvor sangen og musikken har en central rolle i deres arbejdsliv.

Vigtigst af alt var måske, at alle sangerne og deres lærere i fællesskab skabte et miljø med en stærk fælles vilje til at gøre sig umage, at træde ud af deres comfort zone, når det var nødvendigt, og give musikken den tid og det fokus, som var nødvendigt. På et tidspunkt indstuderede vi Bachs »Matthæus Passionen«. Det var et krævende værk, og da vi sad i bussen på vej hjem fra Budolfi Domkirke efter den sidste koncert, sagde jeg til en af mændene, at det havde været den mest krævende opgave, jeg endnu havde udsat dem for. Dagen efter kom en af korets mandssangere og spurgte, om det var rigtigt, at »Matthæus Passionen« var det hårdeste, vi havde prøvet. Det gav jeg ham ret i. »Ok«, sagde han. Det gjorde ham glad og stolt, kunne jeg se. Det var »Matthæus Passionen« som ekstremsport. Korsangerne var stolte over at have sunget det krævende værk. På den lidt længere bane opdager de, at de har været en del af et stykke verdensarv. At de har lært et musikalsk højdepunkt i den vestlige verdens kompositionsmusik at kende, på samme måde som når koret årligt synger Händels »Messias«. De store værker, den største musik er som eventyr. Først synger man sin egen stemme. Mens man som 9-årig

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025

dreng bakser med at følge med i noderne og siden synger så meget af musikken som muligt, finder man ud af, at det føles rart og lyder flot. År efter år, ved den stadige tilbagevenden til musikken, åbner den sig og afgiver ny og dybere betydning. Som ung mand oplever man, at teksterne begynder at åbne sig, og man er i stand til at forstå musikkens strukturelle klarhed og store skønhed. Duke Ellington skulle engang have sagt: »There are only two kinds of music. Good music and bad music«. Musik, som tåler at blive opført og lyttet til igen og igen, er efter min mening »god musik«. Det var den musik, jeg ville præsentere mine sangere for, men jeg ville også præsentere helt ny musik, som var skrevet direkte til dem. For mig var det vigtigt at lade det store, velafprøvede repertoire veksle med værker, som muligvis var god musik, muligvis ikke. Det skulle vi i fællesskab finde ud af, og vi ville blive klogere på både os selv og på musikkens væsen i den undersøgelse.

Om gentagelsen

Korsang og korliv er en god vej ind i forståelsen af gentagelsens skønhed. De ugentlige korprøver, ligesom al klassisk musikudøvelse, er indlejret i meget klare rammer. Under dygtig ledelse er de stadigt gentagne korprøver en lystfyldt indføring i fordybelsens kraft og en dejlig afveksling og forenkling af fokus i en dagligdag, som kan være proppet med muligheder og usorteret information.

En ekstra dimension af gentagelsen får man som kirkekorssanger, når man søndag efter søndag synger til en gudstjeneste, som på afstand ligner en gentagelse, men jo tættere man kommer på den, opdager man, at hver søndags gentagelse rummer en stadig fornyelse og en foranderlighed, som man ikke kunne se på afstand.

Koncerter og korrejser

Som et kontrapunkt til prøver og gudstjenester ligger koncerterne og især korturneerne. Et kor skal altid have udsigt til den næste gudstjeneste, den næste koncert og den næste koncertturné. Korrejser giver mening på mange niveauer. Sangerne lærer hinanden at kende på lange rejser i udlandet, og turné fungerer som strålende

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025

teambuilding. Som dirigent er det tilfredsstillende at tage sine sangere ud af en broget hverdag og i nogle dage eller uger have forenklet alles liv til udelukkende at handle om at være sammen og lave den bedst mulige musik, mens man oplever verden sammen. De yngste sangere er omkring 11 år, og det kræver omhyggelig forberedelse at rejse med en gruppe med alle alderstrin mellem 11 og 23 år. Den hierarkisk strukturerede omsorg, som er rygraden i både MidtVest Pigekors og Herning Kirkes Drengekors hverdag, folder sig på korture ud i fuld skikkelse. Rejserne er definerende for sangernes oplevelse af deres år i et kor. Korsangerne sætter stor pris på at være privat indkvarteret og møde familier fra andre kulturer. Blandingen af de private, mellemfolkelige møder, optræden i ikoniske koncertsale eller kirker og oplevelsen af landskaber og storbyer rundt i verden er oplevelser, som sangerne aldrig glemmer. Som på alle rejser ud i verden er det oftest mødet med én selv i nye omgivelser, som skaber den egentlige forandring, og som dirigent oplever man gang på gang, hvordan de unge mennesker kommer forandrede og modnede hjem fra de krævende udenlandsrejser.

Missionen for korene og sangskolen

I løbet af nogle år blev det nødvendigt for os at afklare, hvorfor sangskolen og korene var sat i verden. Det var vigtigt, at Herning Kirke vidste, hvorfor man ønskede et drengekor. Hvad var korets rolle i kirkens liv? Hvorfor skulle kirken prioritere korarbejdet økonomisk? Hvorfor skulle sangerne og deres familier prioritere koret? På samme måde skulle MidtVest Pigekors ejer, Den Jyske Sangskole, gøre sig klart, hvorfor man ønskede et pigekor, og hvilket fokus korets arbejde skulle have. Hvis ikke det var meget klart, hvorfor korene var sat i verden, var det umuligt at skabe interesse for og opbakning til korene. Eksistensgrundlaget, missionen, skulle være klar, så korets mange potentielle interessenter vidste, hvad de skulle bakke op om.

Missionen for Herning Kirkes Drengekor er, at koret skal løfte liturgien og menighedssangen ved højmesserne og årets store kirkefester i Herning Kirke og at være med til at give kirkeårets gang et

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025

markant musikalsk udtryk. MidtVest Pigekors mission er at udfordre grænserne for, hvordan korsang skabes og opleves.

På trods af de vidt forskellige missioner giver det god mening, at de to kor får deres musikalske uddannelse på den samme skole. For det første skaber det et mere helstøbt miljø, hvis det henvender sig til både drenge og unge mænd, piger og unge kvinder samt de sangere, som identificerer sig som noget helt tredje. Begge kor arbejder indenfor et klassisk, bel canto klangideal som det sangtekniske fundament under korenes og sangernes klangdannelse.

Hver enkelt sanger uddannes i to spor. Det ene spor er det personlige, musikalske uddannelsesspor, hvor målet er at give hver enkelt sanger en velfungerende sangstemme, som kan være en udtryksform i resten af hans eller hendes liv. En del af den skoling er også at lære at læse noder, at modtage hørelæreundervisning og at modtage mindst tre års klaverundervisning. Alt dette for at give børnene musikken som en faglighed med de samme absolutte bemestringsmuligheder, som når man lærer at læse. Det andet spor, som udfoldes for sangerne, er det demokratiske spor, ensemblesporet, hvor man lærer at være en del af et kor, at løfte i flok og konstant at lytte til hinanden. Det er en helt grundlæggende musikalsk skoling, og det er også en menneskelig skoling, som er afgørende, hvis man skal være et velfungerende menneske i et demokratisk samfund.

Ambitionen om at bygge en sangskole er næsten altid knyttet til kor i universitetsbyer eller metropoler med et stort indbyggerantal. Hvis det skulle lykkes at lave et ambitiøst, elitært læringsmiljø, i en lille by i Nordeuropa, krævede det et dybt ejerskab, som ikke kun rummede de involverede sangere og deres forældre og kirken, men også byen. Det krævede også, at vi fra begyndelsen indså, hvor sårbare vi ville være, hvis vi selv ville opfinde den dybe tallerken og skabe vores eget sangmiljø, afkoblet fra omverdenen. Af den grund blev Den Jyske Sangskole bygget i samarbejde med relevante institutioner og fagpersoner i England, Californien, Holland, Sydkorea, Sverige med flere. Fra begyndelsen inviterede vi fagpersoner til Herning, og vi kortlagde i fællesskab, hvilken vej vi kunne gå. Det var også vigtigt, at vi knyttede os til relevante statslige kulturinstitutioner. Derfor

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025

involverede vi fra begyndelsen den unge Kasper Holten som sparringspartner, og vi havde allerede i sangskolens første bestyrelse Det Jyske Musikkonservatoriums rektor, Finn Schumacker, og operachefen for Den Jyske Opera, Giordano Belincampi, med.

I løbet af nogle år blev Den Jyske Sangskole en stabil leverandør af unge sangere og musikere til landets konservatorier og Opera Akademiet, Musical Akademiet og universiteternes musikinstitutter. Det var vi glade og stolte over. Men det blev hurtigt vigtigt at fastslå, at Den Jyske Sangskole var et talentmiljø med mange succesrige udgange. Det ville skabe et utåleligt miljø, hvis det eneste saliggørende var at blive operasanger. For os var det vigtigt at give de unge mennesker musikken som en faglighed og dermed en mulighed. De fleste får efterfølgende sangen og musikken som en farve i deres liv, som en hobby, som et sted at møde verden fra. Alle, som har været en del af dette kor- og talentmiljø, får et livsændrende forhold til sang, musik og til kultur, uanset om sangen eller musikken bliver en levevej eller ej.

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025

Om forfatteren

Fotograf: Jens Peter Engedal

Mads Bille var i 36 år organist ved Herning Kirke og dirigent for Herning Kirkes Drengekor. I 1999 var han medstifter af talentmiljøet Den Jyske Sangskole, i 2014 af Sangens Hus og i 2019 af Herning Opera Festival. Mads Bille har igennem hele sit professionelle virke været levende optaget af talentudvikling af unge sangere og musikere. Mads er Ridder af Dannebrog.

Fra bogen *Når vi synger – en antologi om sangens betydning* © Sangens Hus, 2025